

ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

РІЧНИЙ ЗВІТ

2016

Харків 2017

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ	2
НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ	4
Реформування соціальних послуг на рівні громад	4
Дотримання прав людини в місцях несвободи	5
Захист прав дітей, переміщених із зони АТО	9
Дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів	10
Рівень безпеки в регіонах, які знаходяться у територіальній близькості до зони військового конфлікту в Україні	12
Потреби та задоволеність правосуддям в Україні	13
РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ТА ВОЛОНТЕРАМИ	14
ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ	15
КОНТАКТИ	15

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ

Громадська організація «Харківський інститут соціальних досліджень» (ХІСД) була створена 10 березня 1999 року. У своїй діяльності Інститут є незалежним від впливу будь-яких органів та організацій, як державних, так і громадських.

Мета організації — розвиток відкритого громадянського суспільства та демократії, дотримання прав і свобод людини, підвищення рівня правової свідомості населення України.

На сьогоднішній день ХІСД має 17 років досвіду, більше 50 реалізованих проектів, близько 30 проведених досліджень, більше 60 організованих семінарів та тренінгів та порядку 40 власних публікацій. У Інституті працюють 10 співробітників, в тому числі 4 кандидати наук; є налагоджена сітка інтерв'юєрів у всіх областях України (близько 125 осіб). Організація приймає більше 30 практикантів щороку.

17РОКІВ
ДОСВІДУ**10**СПІВРОБІТНИКІВ,
В ТОМУ ЧИСЛІ
4 КАНДИДАТИ НАУК**>50**РЕАЛІЗОВАНИХ
ПРОЕКТІВ**>30**ПРАКТИКАНТІВ
ЩОРОКУ**>30**ПРОВЕДЕНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**125**ІНТЕРВ'ЮЄРІВ У ВСІХ
ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ**39**ВЛАСНИХ
ПУБЛІКАЦІЙ**>60**ОРГАНІЗОВАНИХ
СЕМІНАРІВ ТА ТРЕНІНГІВ

ХІСД має 5 напрямків діяльності:

- *Експертна* діяльність пов'язана з втіленням проектів, які спрямовані на демократизацію діяльності органів внутрішніх справ і підвищення впливу громадського контролю за правоохоронною діяльністю.
 - *Моніторингова* діяльність спрямована на реалізацію вимог Факультативного протоколу до Конвенції ООН проти катувань в Україні.
 - *Методична* робота Інституту стосується розробки посібників, пов'язаних із взаємодією громадян із державними органами (правоохоронними, соціальними, медичними тощо).
 - *Інформаційно-навчальна* діяльність направлена на дотримання прав людини у закритих закладах довготривалого перебування і стосується як осіб, які там перебувають, так і персоналу цих місць (інтернатів, колоній, психіатричних лікарень тощо).
 - *Дослідницька* складова роботи ХІСД представляє собою проведення соціологічних досліджень щодо актуальних для суспільства проблем.
- Державною пенітенціарною службою України
 - Міністерством оборони України
 - Міністерством внутрішніх справ України
 - Українським науково-дослідним інститутом соціальної і судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я України
 - Місцевими органами влади Харківської, Хмельницької, Одеської, Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Запорізької та інших областей України
 - Independent Custody Visiting Association (ICVA), Великобританія
 - Hague Institute for Internationalisation of Law, Hiil Innovative Justice (Hiil), Нідерланди (ХІСД є регіональним представником Інституту)
 - Independent Monitoring Board (IMB), Великобританія
 - Association of Members of Independent Monitoring Boards (AMIMB), Великобританія
 - Харківською правозахисною групою (ХПГ), Україна
 - Українською Гельсинською спілкою з прав людини (УГСПЛ), Україна
 - Восток — SOS, Україна
 - Всеукраїнською мережею ЛЖВ, Україна тощо.

Інститут має досвід реалізації проектів у співпраці як з державними, так і з недержавними установами:

- Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини
- Міністерством соціальної політики України
- Генеральною прокуратурою України

Донорами ХІСД є Британська Рада, Рада Європи, Координатор проектів ОБСЄ в Україні, Бюро демократичних інституцій та прав людини ОБСЄ (Варшава), Європейська Комісія, ПРООН в Україні, ЮНІСЕФ, Міжнародний Фонд «Відродження», Данський Інститут з прав людини, Національний Фонд на підтримку демократії, Канадське посольство в Україні, Американське посольство в Україні, Інститут «Відкрите суспільство», Міжнародна організація з міграції, Фонд імені Фрідріха Еберта.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформування соціальних послуг на рівні громад

Протягом **2016 року** ХІСД продовжував роботу над проектом, розпочатим у 2015 році, «Посилення ролі місцевих громад у прийнятті рішень щодо надання соціальних послуг», що фінансується Європейською Комісією. Проект здійснюється у м. Чугуєві Харківської області. Метою проекту є вдосконалення політики і практики надання соціальних послуг шляхом використання підходів, заснованих на врахуванні потреб користувачів послуг та місцевих громад із залученням різних типів установ (державних, неурядових та приватних).

2-4 лютого 2016 року відбувся *ознайомчий візит* представників соціальних служб м. Чугуєва у м. Хмельницький з метою обміну досвідом у наданні соціальних послуг. Місто Хмельницький було обрано для отримання національного досвіду не випадково, адже соціально-економічний розвиток вже давно є пріоритетним питанням для місцевої влади. Близько третини бюджету виділяється саме на вирішення різнобічних питань життєзабезпечення вразливих категорій населення, задоволення їхніх потреб, створення ефективних умов для життя, праці та відпочинку.

26 березня 2016 року представники ХІСД взяли участь у робочій зустрічі з питань організації соціальних послуг для дітей з особливими потребами, що була проведена у м. Чугуєві. За результатами зустрічі було вирішено провести оцінку соціальних потреб дітей з інвалідністю і аналіз існуючих ресурсів задля створення установи, яка займалася би наданням послуг для дітей з інвалідністю старше 4 років.

В рамках Проекту у 2016 році було проведено **6 тренінгів** для представників соціальних служб та громадських організацій соціальної сфери м. Чугуєва з таких тем: фандрайзинг, основи клієнт-орієнтованого підходу, пошук партнерства, права людини в системі соціального захисту, стратегічне планування. Тренерами виступили: експерти ХІСД Андрій Черноусов, Світлана Щербань, Марія Колоколова, фахівець у сфері надання соціальних послуг Сполученого Королівства Великої Британії Роберт Мілн, спеціаліст з розробки соціальних стратегій Тетяна Чернецька, керівниця Східноукраїнського представництва Міжнародного фонду «Відродження» Олена Розсказова.

У 2016-му році в рамках проекту було розроблено та запущено тестову версію сайту про соціальні послуги м. Чугуїв. Сайт містить інформацію про усіх провайдерів соціальних послуг міста; громадські організації, які допомагають вразливим категоріям населення; послуги, якими вони можуть скористатися.

Крім того, за експертної підтримки консультанта Проекту Тетяни Чернецької Координаційна робоча група розробила Стратегію розвитку системи надання соціальних послуг м. Чугуїв на 2017-2020 рр. Пріоритетами Стратегії є, зокрема, підвищення рівня доступності соціальних послуг, формування соціально відповідальної громади, розширення ринку соціальних послуг,

посилення кадрового потенціалу надавачів соціальних послуг тощо.

Дотримання прав людини в місцях несвободи

Протягом 2016 року ХІСД продовжував працювати над забезпеченням прав людини у місцях несвободи, для чого проводив тренінгову, моніторингову та методичну роботу.

Запровадження модульного харчування в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України

У 2016 році з ініціативи ХІСД відбувся справжній прорив у забезпеченні харчування осіб, що утримуються в ІТТ. Харківський інститут соціальних досліджень ще з 2010 року почав лобювати зміни у системі харчування в ІТТ, у 2016 році питання зрушило з місця завдяки підтримці Національної поліції та безпосередньо Управління забезпечення прав людини (УЗПЛ). УЗПЛ та ХІСД домовились про реалізацію експерименту із запровадження модульного харчування в 9 ІТТ Одеської області.

Модульне харчування являє собою постачання добових наборів (готових страв) у спеціальній вакуумній упаковці (реторт-пакетах) та/або глибоко заморожених страв у пластиковій упаковці замість приготування їжі у котлах на підприємствах громадського харчування. За новою схемою їжа постачається окремими порціями на кожного затриманого, є якісною, різноманітною та збалансованою. Наприклад, у добовий набір може входити борщ, пшенична каша з яловичиною, курка з перловою кашею, чай, цукор. Ця модель також повністю знімає питання санітарно-гігієнічної безпеки, через відсутність контакту персоналу з їжею.

За домовленістю з компанією — виробником до 9 ІТТ Одеської області було поставлено 18 морозильних камер та було налагоджено постачання добових харчових наборів у спеціальних реторт-пакетах, які можна за 2 хвилини розігріти, залити гарячою водою. Клієнти Одеських ІТТ вже через декілька тижнів експерименту відзначили різну різницю між колишнім харчуванням та новими продуктовими наборами.

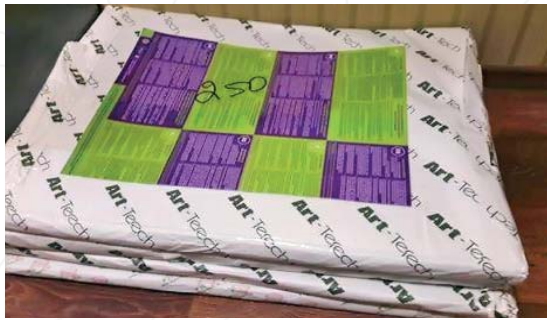

Експеримент в Одесі виправдав свої очікування. Управління забезпечення прав людини та ХІСД презентували результати пілотного проекту представникам територіальних органів поліції, відповідальних за організацію діяльності ІТТ на зустрічі у м. Одеса, яка відбулася 30 листопада 2016 року. У 2017 році позитивні результати запровадження модульного харчування в Одеській області планується поширити на усі регіони України і запровадити нові стандарти в усіх 147 ІТТ країни.

Постери про права людини в ІТТ

Задля розповсюдження інформації про права осіб, які утримуються в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, ХІСД, за підтримки Норвезької місії радників з верховенства права (NORLAU) розробив постери 12-ма мовами (українська, російська, англійська, німецька, французька, італійська, іспанська, польська, угорська, арабська, турецька та урду) з правами та обов'язками осіб, які

поміщені в ІТТ. Наклад у 1000 екземплярів розійшовся до 147 ІТТ України. Актуальність проекту полягає, з одного боку, у назрілій необхідності приведення умов перебування в ІТТ до європейських стандартів, а з іншого — очікуваним напливом великої кількості іноземних громадян на пісенний конкурс Євробачення, що проходить у Києві у травні 2017 року.

Методична робота

У 2016 році вийшов друком посібник «Мінімальний стандарт перебування клієнтів у соціальних місцях несвободи: методичні рекомендації моніторам НПМ»¹. Посібник містить загальні норми перебування клієнтів у стаціонарних закладах соціального захисту, такі як: безпека, побутові умови проживання, процедура подачі скарг, система реєстрації подій, харчування, зв'язок з сім'єю, друзями та громадою тощо. Публікація стане у нагоді моніторам НПМ, працівникам місць несвободи, громадським активістам та всім, кого цікавлять проблеми попередження жорсткого поводження в закритих закладах в Україні. Посібник було створено командою ХІСД у співпраці з Уповноваженим ВР України з прав людини та за підтримки Програми розвитку ООН в Україні.

Також у 2016 році ХІСД розробив та видав посібник з моніторингу соціальних місць несвободи². Якщо вище зазначений посібник присвячений загальним стандартам перебування і правам людей, що знаходяться у соціальних місцях несвободи, то цей — зосереджений саме на аспектах моніторингу соціальних місць несвободи в рамках роботи національного превентивного механізму (НПМ) в Україні. В ньому розглядаються особливості відвідування закритих закладів соціальної сфери: психіатричних лікарень, шкіл-інтернатів, геріатричних пансіонатів, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей тощо. Надані рекомендації щодо проведення інтерв'ю з різними категоріями клієнтів; описані види документів, необхідних для ознайомлення; окреслені принципи, яких повинен дотримуватися монітор. Публікація стане у нагоді моніторам НПМ, працівникам соціальних місць несвободи, громадським активістам та всім, кого цікавлять проблеми попередження жорсткого поводження в закритих закладах в Україні.

Тренінги та конференції

Одними зі стабільних партнерів ХІСД у сфері захисту прав людей, які перебувають в місцях несвободи, є Координатор Проектів ОБСЄ в Україні та Програма розвитку ООН в Україні. У 2016 році ХІСД отримав значну фінансову та організаційну підтримку від Координатора Проектів ОБСЄ в Україні та Програми розвитку ООН в Україні для проведення низки важливих заходів з налагодження комунікації між адміністрацією місць несвободи, місцевими та державними органами влади, правозахисниками задля покращення умов перебування людей у місцях несвободи.

1 Мінімальний стандарт перебування клієнтів у соціальних місцях несвободи: методичні рекомендації моніторам національного превентивного механізму / Черноусов А.М., Щербань С.В., Колоколова М.О. — Харків: ХІСД, 2015. — 79 с. — Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/index.php?id=1465293883>

2 Посібник з моніторингу соціальних місць несвободи / Кобзін Д.О., Черноусов А.М., Щербань С.В. — Харків: ХІСД, 2016 — 43 с. — Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1471877714.pdf>

6-7 липня 2016 року у м. Хмельницький Харківський інститут соціальних досліджень провів тренінг-презентацію «Мінімальні стандарти перебування клієнтів у соціальних місцях несвободи України». На захід були запрошені представники Міністерства соціальної політики України, а також керівники інтернатних установ та територіальних центрів соціального обслуговування з різних регіонів країни. Метою тренінгу було, передусім, підвищення рівня компетенції учасників в питаннях належного догляду за людьми похилого віку та людьми з інвалідністю та дотриманням їхніх прав. Тренінг відбувся за фінансової підтримки Програми розвитку ООН в Україні.

6-7 вересня 2016 року ХІСД провів тренінг «Мінімальні стандарти перебування клієнтів у соціальних місцях несвободи України». Захід

відбувся у Харківській області для місцевих провайдерів стаціонарного медико-соціального догляду клієнтів — геріатричних пансіонатів, будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, стаціонарних відділень територіальних центрів соціального обслуговування населення.

Особливістю тренінгу було те, що у ньому взяли участь як директори, так і медичний персонал інтернатних закладів. Першим традиційно розповідали про НПМ і стандарти утримання клієнтів, враховуючи міжнародний досвід надання соціальних послуг у стаціонарі. Для медичного персоналу акцент було зроблено на побудові взаємодії у колективі та з клієнтами, запобіганні й подоланні конфліктів і стресових ситуацій. Однією з тем для обговорення на тренінгу було дотримання репродуктивних і сексуальних прав клієнтів. Тренінг здійснено за фінансової підтримки Координатора Проектів ОБСЄ в Україні.

3-6 жовтня 2016 року у Львові Харківський інститут соціальних досліджень провів 2 тренінги для працівників МВС «Стандарти та гарантії захисту прав затриманих та обов'язки працівників поліції в світлі діяльності НПМ». На заході були присутні як представники підрозділів організації діяльності ІТТ головних управлінь Національної поліції, так і регіональні представники відділу уповноважених Голови Управління захисту прав людини з різних областей. Головною темою тренінгів були стандарти та гарантії захисту прав затриманих та обов'язки працівників поліції в світлі діяльності національного превентивного механізму. Найжвавішою темою для обговорення поліцейських омбудсманів стали права працівників поліції. Команда ХІСД та УЗПЛ дійшли згоди, що без дотримання прав самих поліцейських не варто очікувати дотримання прав затриманих.

Тренінг відбувся за фінансової підтримки Координатора Проектів ОБСЄ в Україні.

Асоціація з попередження катувань та Офіс демократичних інституцій та прав людини ОБСЄ (ОБСЄ/ОДІПЛ) провели першу Річну зустріч НПМ з регіону ОБСЄ **13-14 жовтня** у Відні, Австрія. Україна була представлена Уповноваженим ВР України з прав людини Валерією Лутковською, керівником Департаменту НПМ Катериною Чумак та Провідним експертом ХІСД Андрієм Черноусовим. На зустрічі були присутні 32 з 39 призначених НПМів з регіону ОБСЄ для здійснення обміну досвідом між колегами з приводу досягнень та проблем запровадження превентивного мандату згідно з ОРКАТ.

26-29 жовтня 2016 року за підтримки Координатора Проектів ОБСЄ в Україні ХІСД разом із Департаментом НПМ Уповноваженого ВР України з прав людини здійснив ознайомлювальний візит до Міністерства юстиції та

безпеки Нідерландів, яке є координатором голландського НПМ.

НПМ Нідерландів має структуру мультиоргану та майже 60-тирічний досвід здійснення контролюючих — превентивних заходів, спрямованих на подолання катувань та жорстокого поводження. Варто відзначити, що згідно із різними доповідями міжнародних правозахисних організацій та міжнародних органів (SPT та CPT), катування та жорстоке поводження як системна проблема в Нідерландах відсутня.

8-9 листопада 2016 року у м. Львів відбулася Шоста міжнародна конференція національних превентивних механізмів. Такий формат заходу надав змогу обговорити як досягнення, так і проблеми, які існують у НПМів різних країн, а також поставити питання оцінки виконаної роботи та вироблення подальших кроків по протидії жорстокому поводженню і тортурам у місцях несвободи.

На конференції були присутні як представники громадських організацій в Україні, так і представники державних органів, у підпорядкуванні яких знаходяться різні заклади закритого типу — Міністерства соціальної політики України, Національної поліції України, Міністерства оборони України, Міністерства освіти і науки України та інші. Серед громадських

організацій були присутні члени Восток-SOS, Української Фундації правової допомоги, Благодійного фонду «Розвиток», Харківської правозахисної групи, Асоціації українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів та інші. Також були присутні Уповноважений ВРУ з прав людини Валерія Лутковська, працівники Департаменту з питань реалізації НПМ і регіональні представники і координатори по зв'язках з громадськістю Уповноваженого ВРУ з прав людини. Окремими гостями заходу стали представники національних превентивних механізмів інших країн (Словенії, Грузії, Казахстану) та Асоціації з протидії тортур (Швейцарія). Конференція відбулася за підтримки Координатора Проектів ОБСЄ в Україні.

На конференції було проведено декілька панельних дискусій, зокрема, щодо ефективності існуючої моделі НПМ в Україні, місць несвободи в зоні АТО та про системні проблеми в реалізації ОРСАТ і можливі шляхи їх вирішення. Фінансову та організаційну підтримку конференції забезпечив Координатор Проектів ОБСЄ в Україні.

14-17 листопада 2016 року Харківський інститут соціальних досліджень провів 2 тренінги для директорів стаціонарних закладів системи соціального захисту в Україні. Були запрошені директори геріатричних пансіонатів, будинків-інтернатів та стаціонарних відділень територіальних центрів з різних областей. Ключовою темою заходів стали мінімальні стандарти перебування клієнтів в інтернатній системі країни.

Окрім представників ХІСД тренерами виступили Оксана Суліма (керівник Управління з питань людей похилого віку Мінсоцполітики України) та Ірина Сергієнко (представник Департаменту

з питань реалізації НПМ Уповноваженого ВР України з прав людини). Тренінги відбулися за підтримки Координатора Проектів ОБСЄ в Україні.

2-3 грудня 2016 року провідний експерт ХІСД Андрій Черноусов взяв участь у «Полтавському медико-правовому форумі: захист прав і свобод людини у сфері охорони здоров'я», який проходив у Полтавському юридичному інституті Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого.

А. Черноусов модерував панель форуму під назвою «Дотримання прав і свобод пацієнтів місць несвободи системи охорони здоров'я: результати функціонування НПМ».

Захист прав дітей, переміщених із зони АТО

У 2016 році Харківським інститутом соціальних досліджень спільно з Дитячим фондом ООН «ЮНІСЕФ» та Офісом Уповноваженого Верховної ради України з прав людини було реалізовано моніторинг прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, переміщених із зони АТО у Донецьку, Луганську, Одеську, Дніпропетровську, Харківську та Київську області.

На початку проекту (**квітень 2016 р.**) ХІСД провів навчальний тренінг для майбутніх моніторів, на якому опрацював тему прав дитини, законодавчу базу щодо статусних дітей, особливості системи дитячих інтернатних закладів та методи моніторингу.

Після детальної розробки інструментарію, який увібрав у себе показники умов проживання й харчування дітей, безпеки, медичного забезпечення, психологічного стану, освіти, доступу до гуманітарної допомоги, готовність до евакуації у разі потреби та ін., Представники громадськості та працівники Офісу Уповноваженого відвідали 30 стаціонарних установ та 13 сімей. Також було промоніторено усі контрольні пункти в'їзду-виїзду на предмет дотримання на них прав людини.

Окрім звіту з детальним описом та аналізом статистичних, законодавчих, моніторингових даних, ХІСД спрямував свою діяльність на проведення тренінгів з місцевими службами у справах дітей, управліннями, адміністрацією та персоналом інтернатних закладів Донецької та Луганської областей для обговорення нагальних проблем та шляхів їх вирішення. Тренінги були проведені у вересні-грудні 2016 року у Святогірську, Запоріжжі та Севе-родонецьку.

Дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів

Дотримання прав людини у діяльності правоохоронних органів є однією з головних тем з моменту заснування ХІСД. Експерти інституту регулярно беруть участь у заходах, пов'язаних із демократизацією та вдосконаленням роботи поліції. Одним із важливих результатів участі ХІСД у реформуванні поліції стало створення Управління захисту прав людини Національної поліції, у підпорядкування якого потрапили ізолятори тимчасового тримання. В рамках цієї нової для України структури були введені посади поліцейських омбудсманів, які мають слідкувати за дотриманням прав людини у діяльності поліції. Протягом 2016 року ХІСД брав активну участь у навчальній підготовці співробітників новоствореної структури — проводив тренінги з прав людини і стандартів поведіння в ІТТ.

26 квітня — 1 травня 2016 року представники ХІСД взяли участь у роботі міжнародної конференції «Поліція та міжнародне право прав людини», яка пройшла у м. Оранієнбург, Німеччина. Завдяки підтримці Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта додатково вдалося ознайомитися з німецькою системою розгляду скарг на дії поліцейських.

Адвокасі

У 2016 році експерти ХІСД взяли участь в адвокати-кампанії, спрямованій на те, щоб не допустити розгляд у Верховній Раді низки законопроектів, розроблених МВС України та спрямованих на непропорційне посилення повноважень поліції — введення так званої «презупції правоти поліцейського». Експерти ХІСД долучились до відкритої критики запро-

понованих змін, публічно та активно лобювали збереження існуючих гарантій прав та свобод людини³.

Дослідницька робота

У лютому–березні 2016 року ХІСД провів соціологічне опитування щодо оцінки діяльності поліції у Харківській області⁴. Було опитано 3600 респондентів у всіх без виключення районах містах Харкова та Харківської області за репрезентативною вибіркою. Дослідження відобразило думки місцевого населення щодо сприйняття нової поліції та рівня довіри до неї; окреслило основні показники успішності поліції та проблемні питання її реформування протягом року; висвітлило оцінку населенням криміногенної ситуації в регіоні за 2015 рік.

Просвітницька робота

Працівники ХІСД також активно займаються просвітницькою роботою, проводять відкриті лекції і круглі столи на тему прав людини, зарубіжного досвіду реформування та функціонування поліції, взаємодії поліції населенням тощо.

13 грудня 2016 року в освітньому хабі Spalah провідний експерт ХІСД Андрій Черноусов в межах громадського освітнього проекту виступив з відкритою лекцією, присвяченою розгляду сучасної української структури органів внутрішніх справ та англосаксонській моделі взаємодії поліції з громадою⁵.

Також із метою донесення важливості і невід'ємності дотримання прав людини у діяльності правоохоронних органів А. Черноусов та Д. Кобзін провели серію тренінгів із курсантами НАВСУ та створили збірку лекцій для поширення цієї діяльності.

Протидія дискримінації

Протягом 2016 року ХІСД продовжував працювати у сфері протидії дискримінації. Так, у **червні 2016 року** розпочався проект за підтримки Європейського центру з прав ромів, присвячений дослідженню прав ромів у діяльності правоохоронних органів. Проект включає проведення інтерв'ю з ромською громадою та представниками правоохоронних органів, а також проведення анкетування ромів для з'ясування рівня довіри, ставлення та масштаби порушення їхніх прав з боку поліції.

Окрім того, у **грудні 2016 року** ХІСД увійшов до Координаційної ради з моніторингу виконання «Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року». Метою створення Координаційної ради є об'єднання зусиль представників громадянського суспільства і органів влади у питаннях протидії дискримінації і порушень прав людини, а також посилення соціальної інтеграції ромської національної меншини у м. Харкові і Харківській області через обмін інформацією стосовно поточних проблем і потреб ромів, розробку рекомендацій і реалізацію плану дій за рішенням існуючих проблем ромської національної меншини.

3 МВС: Презумпція правоти «реформаторів»? / А.Котляр // Дзеркало тижня. — 29 жовтня 2016 р. — Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/LAW/mvs-prezumpciya-pravoti-reformatoriv-_.html

4 Оцінка діяльності поліції Харківщини очима громадян: результати соціологічного дослідження / Кобзін Д., Колоколова М., Коренева К., А. Черноусов, С. Щербань. — Харків: ХІСД. — 48 с. — Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1463407394.pdf>

5 <http://misto.kh.ua/main/2960-v-obrazovatelnom-habe-spalah-proshla-lekciya-v-ramkah-proekta-vzaimodeystvie-mezhdu-policiy-i-obshchestvom.html>

Рівень безпеки в регіонах, які знаходяться у територіальній близькості до зони військового конфлікту в Україні

На сьогодні для українського суспільства немає більш актуальної проблеми, ніж відновлення миру і стабільності у Донецькій і Луганській областях та в усій країні загалом. ХІСД не міг оминати увагою цю тему і у **грудні 2015 — лютому 2016 року** ХІСД здійснив соціологічне дослідження рівня безпеки у Донецькій, Луганській та Одеській областях⁶. Необхідність проведення цього дослідження обумовлювалася тим, що ситуація із безпекою у регіонах України далека від ідеальної: дії інститутів, покликаних гарантувати безпеку, часто розрізнені й неузгоджені; взаємодія з населенням не налагоджена, представники громад не залучені до роботи з планування й гарантування безпеки. Усе це призводить до того, що ресурси витрачаються нераціонально і багато аспектів, пов'язаних з новими для України чинниками (зона воєнного конфлікту, збільшення кількості військових, трафік зброї, значна кількість переселенців, збільшення числа людей із посттравматичним синдромом, існування озброєних парамілітарних груп тощо), суттєво впливають на життя громад.

пов'язані із безпекою, а також готовність самого населення брати участь у вирішенні порядку в своєму населеному пункті. Це дослідження стало можливим завдяки підтримці Програми Розвитку ООН в Україні.

21-22 грудня 2016 року команда ХІСД взяла участь у III Конституційному полілозі «Юстиція в умовах конфлікту: виклики та перспективи судової реформи». Окрім питань судової реформи та особливостей здійснення правосуддя в умовах конфлікту було обговорено новий формат включення громади до вирішення питань щодо забезпечення безпеки на місцевому рівні. Денис Кобзін, директор ХІСД, презентував результати соціологічного дослідження «Безпека жителів Донецької, Луганської та Одеської областей: ситуація, фактори, особливості».

Після презентації відбулося обговорення, під час якого було запропоновано ідею спільного впливу на забезпечення безпеки в регіоні за підтримки громади. Однією з можливих форм такої взаємодії могли би стати «ради безпеки» на місцевому рівні, до яких увійшли би представники правоохоронних органів, суду, юстиції та представники місцевої громади. На тлі високої готовності громадян брати участь у забезпеченні безпеки у місці проживання, по Луганській області він коливається в інтервалі

6 Безпека жителів Донецької, Луганської та Одеської областей: ситуація, фактори, особливості (за результатами соціологічного дослідження) / Д. Кобзін, А. Черноусов, С. Щербань, М. Колоколова, К. Коренева. — Харків: ХІСД, 2016 — 209 с. — Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1459523350.pdf>

від 60 до 74%, залучення ресурсу громади здатне комплексно вирішити питання забезпечення безпеки та підвищити легітимність функціонування усіх державних інституцій.

Потреби та задоволеність правосуддям в Україні

У 2016 році ХІСД продовжив активно працювати у сфері досліджень доступу до правосуддя. По-перше, було презентовано звіт за результатами масштабного соціологічного дослідження ХІСД та Гаазького інституту інновацій у сфері права (HIIL) «Затребуваність правосуддя в Україні»⁷. По-друге, ХІСД долучився до імплементації результатів дослідження у вироблен-

ня нових механізмів розв'язання правових проблем. Так, 12 грудня 2016 року у просторі «INVERIA» Харківський інститут соціальних досліджень взяв участь в семінарі «Інновації у вирішенні трудових спорів», який проводив наш партнер — Гаазький інститут інновацій у сфері права (HIIL). У ході семінару обговорювались дані дослідження, яке здійснили HIIL та ХІСД у 2015–2016 рр., експертиза та досвід різних секторів, складався план дій для впровадження більш ефективних механізмів вирішення трудових спорів.

⁷ Затребуваність правосуддя в Україні–2016. Правові питання у щоденному житті. — Режим доступу: http://www.hiil.org/data/sitemanagement/media/Justice%20Needs%20and%20Satisfaction%20in%20Ukraine_UA.pdf

РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ТА ВОЛОНТЕРАМИ

Харківський інститут соціальних досліджень має сталі академічні зв'язки та з 2010 року постійно співпрацює із соціологічним факультетом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Представники ХІСД щороку виступають на конференції «Старт кар'єри», яку проводить соціологічний факультет ХНУ, де вони презентують діяльність організації та можливості для соціологів не тільки досліджувати соціальні явища, а й продукувати суспільні зміни. Щороку конференція відкриває нові перспективи співпраці ХІСД та студентів-соціологів.

Навесні 2016 року 19 студентів кафедри політичної соціології завітали до ХІСД з візитом в рамках навчально-ознайомчої практики, а восени ці ж студенти пройшли вже трижневу виробничу (дослідницьку) практику. Під керівництвом наукової співробітниці ХІСД Марії Колоколової студенти здійснили повноцінне соціологічне дослідження на тему «Ставлення харків'ян до запровадження системи електронного декларування майнового стану держслужбовців». Студенти навчилися розробляти анкету, розраховувати вибірку, розподіляти роботу в команді, інтерв'ювати респондентів, працювати в програмах OCA та SPSS, обробляти масив даних опитування, аналізувати результати, робити презентацію, виступати з результатами на прес-конференції. Методом експрес-опитування було опитано 620 респондентів біля 9 станцій метро в різних районах міста Харкова, використовуючи квотну вибірку.

ХІСД постійно залучає до роботи стажерів та волонтерів. Протягом 2016 року у різних проєктах ХІСД взяли участь 3 стажери-соціологи: Оксана Нехаєнко, Марина Отт, Марія Тітова.

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2016 році ГО «ХІСД» отримано добровільних пожертвуваль, безповоротної фінансової та грантової фінансової допомоги у грошовій формі на загальну суму 6 255 831,00 грн. Серед донорів: Європейська Комісія, Координатор

Проектів ОБСЄ в Україні, ЮНІСЕФ — Україна, Бюро демократичних інституцій та прав людини ОБСЄ (Варшава), Європейський центр захисту прав ромів.

КОНТАКТИ

Телефон: +38(057) 754 80 94

Електронна пошта: khisrmedia@gmail.com

Сайт: www.khisr.kharkov.ua

Сторінка у Фейсбук: <https://www.facebook.com/NGO.KHISR>

